

Pesti mulató napfénynél

ADohány utcában lebontanak egy házat, melynek homlokán évekig egy latin istennő neve ékeskedett. A szépség és a szerelem istennőjéről, Venusről nevezték el ezt a házat és a szállót, ahol nem vidékről felérkezett fáradt öregurak szálltak meg, s a vendégek nem hetekre, napokra, de még csak órákra is ritkán vettek itt lakást. Futó és bujdosó vendégek voltak ezek, akik erősen szemre húzott kalappal osontak be az ajtón, és még sietőbb léptekkel jöttek ki a házból, melynek a szépséghez, a latin istennő márványvonalaihoz bizony édeskevés köze volt. Pesti hely volt ez, és búsan-humorosan fityegett rajta ez a klasszikus név: Venus.

Mostan lebontják, már csak a falai meredeznek a levegőbe, a por és a száradt vakolat selyemfinom permetege szitál rá, a kalapáccscsengés közt pedig látni lehet a feldúlt belsejét, az egész ház keresztmetszetét. Ó, halálosan szomorú dolog nézni ezt a házat, pőrén, a szerelemnek ezt a kiérdemült népkonyháját, a vágy és a nyomor temetőjét, ahol olcsó szerelmet mértek, éhező gyógyszerészsegédek bújtak meg, és gyakran revolverdörrenések riasztották meg az ablakokon alvó éjszakát, és vér csurgott a padlóra fekete, sűrű sugárban. Mennyi titka volt ennek a háznak. Gyilkosok aludtak itt, az utolsó éjszakán, mielőtt a detektív lefűlelte volna őket, hosszan és egészségesen aludtak egy decemberi éjszakán. Az az idill, ami a Ligetben vagy az Üllői úton kezdődött, itt végződött be, rendőri segédlettel. Masamódlányok, színésznőkké előlépett cselédek, állás nélkül való bölcsészek, munkások voltak a vendégei, s vendégkönyve nem volt, a kútba dobták réges-régen. Nincs itt semmi kedves és megható, mint más mulatókban, a Montmartre és a Piccadilly helyein, az emlékek is iszonyúak és füllesztőek, ez a pesti ház csak sötét, szutykos és szegényes, ez a pesti mulató.

A szobái kicsinyek, aprók, alig-alig állhat fel ebben egy ember, két ember, alig-alig fér benne el két bútor, egy bútor, egy ágy. Falait valamilyen régi tulajdonos cselédfantáziával, erotikus célzattal rózsaszínűre pingáltatta. Rózsaszínű szerelem, vajon jártál-e valaha ezen a szörnyű, szívszorító helyen? Az utálat fojtogatja a torkunkat, hogy végignézzük ezeket a szerelemcellákat, melyek most már nem titkolóznak, átadják magukat a napfénynek, a szabad levegőnek, az utca szeleinek, és boldogok, hogy vége tompa zugéletüknek. Átkozott szobák ezek, s átkozott a levegő is, mely belőlük árad. Mit láthattak ezek az átkozott szobák, mennyi emlék súlyosodhat rájuk, micsoda ármádia telne ki a vendégekből, akik itt jártak, egy gyászos, hosszú és bús hadsereg, mely egyszer rátette a kezét erre az ajtókilincsre, erre a porzó padlóra lépett, ezeken a téglákon járkált, ezt a magányosan álló kőrifát nézte, elhagyatottan. A pesti mulatóhely a pesti temetőhely. Örömtelen és sivár, kedély és jókedv nélkül való, sötét, mint ez a város. Rongyos tapétáin végigcsorgott a petróleum, a falain penészszőcsák nyílnak, a piszok, a sár, a szemét nem fekszik rá súlyosabban, mint az életek és sorsok emléke, melyek itt zajlottak le. A falak tégláit egyenként veszik ki a kőművesek, mint fogorvos az odvas fogakat. Csorbán sütkéreznek, a déli csöndben. Senki se jár erre. Bemegyek az udvarra, a furcsa és ijesztő szobák közé, s úgy érzem, hogy a falak most az égre ordítják fájó emlékeiket, és végre kibeszélik magukat, elfecsegik és elharsogják boldogtalan titkaikat. Jó, hogy eltűnik innen ez a terhes múltú ház. Benn a nedves udvarban a kanális mellett egy patkány surran el, felpislog a napra, és megint beoson a kanálisba. A falhoz egy rozoga söprűt támasztottak. Éjjelkor reákapathat egy öreg banya és a holdba röpködhet rajta.

(*Világ*, 1913. július 24. – *Á*, 646–647. old.)